ПРОЦЕДУРА
ЗА
АВАРИЙНО РЕАГИРАНЕ ПРИ РАЗКРИВАНЕ НА НЕЗАКОНЕН ПРЕНОС НА РАДИОАКТИВНИ МАТЕРИАЛИ В ЗОНИТЕ НА ГРАНИЧНИТЕ КОНТРОЛНО-ПРОПУСКАТЕЛНИ ПУНКТОВЕ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

идент.No.QMS-EP-P-02

гр. София
Февруари 2007 г.

СЪГЛАСУВАТЕЛЕН ЛИСТ:

Министерство на вътрешните работи

Министерство на икономиката и енергетиката

Министерство на държавната политика при бедствия и аварии

Министерство на здравеопазването

Институт за ядрени изследвания и ядрена енергетика (ИЯИЯЕ) – БАН

Агенция за ядрено регулиране

СЪДЪРЖАНИЕ

Стр.

(i) РАЗПРОСТРАНЕНИЕ 4

(ii) КОРЕКЦИИ 4

(iii) СЪКРАЩЕНИЯ 5

(iv) ДЕФИНИЦИИ 5

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ 6

II. РЕД ЗА АВАРИЙНО РЕАГИРАНЕ ПРИ НЕЗАКОНЕН ПРЕНОС НА РАДИОАКТИВНИ МАТЕРИАЛИ В ГКПП 7

ДЕЙСТВИЕ 1: Неотложни мерки за безопасност в ГКПП 7

ДЕЙСТВИЕ 2: Уведомяване 7

ДЕЙСТВИЕ 3: Намеса на компетентните органи 8

ДЕЙСТВИЕ 4: Прекратяване на аварийното реагиране 8

ПРИЛОЖЕНИЯ – 3 БРОЯ 9, 10 11

(i) РАЗПРОСТРАНЕНИЕ

No	Ведомство	Дата	Подпис

(ii) КОРЕКЦИИ

No	Корекция	Стр.	Нанесъл корекцията	Дата	Подпис

(III) СЪКРАЩЕНИЯ

АЯР - Агенция за ядрено регулиране ;

ГД **-** Главна дирекция

ГКПП - Граничен контролно –пропускателен пункт;

ИЙЛ - Източник на йонизиращо лъчение (източник);

МААЕ - Международната агенция по атомна енергия;

РАВ - Радиоактивни вещества**;**

РМ **-**Радиоактивен материал

ЯМ **-** Ядрен материал;

(IV) ДЕФИНИЦИИ

Деконтаминация (дезактивация): е отстраняване или намаляване на нивото на радиоактивно замърсяване с физични или химични средства.

Изходен ядрен материал: е: уран, съдържащ смес от изотопи в съотношения, срещащи се в природата; обеднен уран; всяко от горепосочените вещества във формата на метал, сплав, химическо съединение или концентрат; материал, съдържащ едно или няколко от изброените вещества с концентрация и в количества, превишаващи установените в нормативен акт стойности.

Източник на йонизиращо лъчение (източник): е вещество или устройство, което може да причини облъчване с йонизиращи лъчения, включително чрез отделяне на радиоактивни вещества.

Йонизиращо лъчение (лъчение): е пренос на енергия под формата на частици или на електромагнитни вълни с дължина на вълната по-малка или равна на 100 nm (с честота равна или по-голяма от 3.10^{15} Hz), които могат директно или индиректно да образуват йонни двойки. Ултравиолетовото и инфрачервеното лъчения, видимата светлина и радиовълните, включително СВЧ и УВЧ, не са йонизиращи лъчения.

Компетентен орган: са национални органи, определени със закон с пълномощия за контрол на физическата защита, радиационната защита на хората и на околната среда и на безопасността на източниците на йонизиращи лъчения.

Нелегален трафик: Всяко преднамерено пренасяне (или преместване) на радиоактивни материали, в това число и ядрени материали, основно през международните граници без необходимите разрешения от компетентните органи, с цел последваща нелегална продажба, използване, съхранение или по-нататъшно транспортиране.

Незаконно преместване: Всяко непреднамерено не лицензирано получаване, притежаване, използване или пренасяне (преместване) на радиоактивни материали, в това число и ядрени материали.

Радиоактивно вещество: е вещество (материал), съдържащо нестабилни атомни ядра, които при превръщането си излъчват йонизиращо лъчение;

Специален ядрен материал: е плутоний-239, уран -233, уран, обогатен с изотопите U-235 или U-233, и всякакъв друг материал, съдържащ един или няколко от изброените радионуклиди.

Ядрен материал: е изходен материал, специален ядрен материал и други материали, определени с акт на Министерския съвет .

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1.1. Настоящата процедура разпорежда състав и ред на неотложни мерки и действия за реагиране при разкриване на незаконен пренос на радиоактивни материали в зоните на Граничните контролно-пропускателни пунктове (ГКПП).

1.2. Незаконен пренос/транспорт (за краткост пренос) през граница на радиоактивен материал се осъществява, когато:

- се пренася в нарушение на международен договор, по който Република България е страна;
- без надлежно издадени разрешения от АЯР.

1.3. Радиоактивен материал представлява:

- специален ядрен материал,
- ядрено гориво, включително свежо или отработено,
- радиоактивен източник, включително радиоактивен отпадък.

1.4. Целта на аварийното реагиране е да бъде ограничена радиационната опасност при незаконен пренос на радиоактивен материал:

- за длъжностните лица в ГКПП,
- за преминаващите през ГКПП пътници и транспортни средства;
- за инфраструктурата на ГКПП.

1.5. Процедурата за аварийно реагиране се изпълнява от държавни органи, съответно на възложените им функции, задачи и правомощия по закон, както следва:

- гранично-полицейските органи в ГКПП;
- на регионално ниво от служителите на териториалните структурни звена на МВР, регионалната дирекция на НС “Гражданска защита” и от Регионалната инспекция по опазване и контрол на общественото здраве (РИОКОЗ), които извършват контрол за спазване на изискванията на радиационната защита на съответната територия;
- на национално ниво от служители от основните структурни звена на МВР – НС “Полиция”, НС “Сигурност” и НС “Пожарна безопасност и защита на населението”, ГД “Национална служба Гражданска защита” на МДПБА, Национален център по радиобиология и радиационна защита (НЦРРЗ) - МЗ и АЯР.

1.6. Процедурата за аварийно реагиране се задейства в ГКПП при осъществяване на някой от следните критерии (признаци):

1.6.1. Когато отговорното за преноса на радиоактивен материал лице не представи пред органите за граничен контрол необходими и достатъчни документи, легализиращи преноса през граница.

1.6.2. Когато измерената в ГКПП радиоактивност на материала е различна по стойност от вписаната в документите, легализиращи преноса.

1.6.3. Когато преноса се осъществява в отклонение от условията, определени в разрешителните актове – отклонение от разрешен маршрут (ГКПП), промяна на отговорното лице, смяна на транспортното средство, извън разрешения срок.

1.6.4. Когато от рутинен радиометричен контрол в ГКПП се установи пренос на радиоактивен товар, при това:

- измерената в ГКПП мощност на дозата около източник или транспортно средство превишава 3 пъти естествения радиационен гама-фон за района на ГКПП при контактно измерване (близко до товара или до транспортното средство), например, при естествен радиационен гама-фон 0,15 μSv/h или 15 μR/h, показанието на прибора е около и повече от 0,45 μSv/h или 45 μR/h;
- приборът отчита наличие на неутронно лъчение.

1.6.5. Когато от служебен оглед или преглед на багажи и товари в ГКПП се установят опаковки, обозначени със знаци и надписи за радиоактивност, чийто пренос не се придружава от надлежни разрешителни документи.

1.7. Процедурата за аварийно реагиране се задейства от Началник на гранично-полицейска дежурна смяна в ГКПП (Началник смяна ГКПП), съответно на доклад от длъжностно лице – граничен полицай или митнически инспектор, констатирало проява на някой от горните признаци, при това, след като провери и се увери в истинността на докладваните обстоятелства.

II. РЕД ЗА АВАРИЙНО РЕАГИРАНЕ ПРИ НЕЗАКОНЕН ПРЕНОС НА РАДИОАКТИВНИ МАТЕРИАЛИ В ГКПП

⇒ ДЕЙСТВИЕ 1: Неотложни мерки за безопасност в ГКПП

1. Началник смяна ГКПП разпорежда неотложни мерки за безопасност в ГКПП, както следва:

- извеждане от основното трасе за движение през ГКПП на транспортното средство, използвано за пренос на РМ, разделено от свързаните с него лица (свързани с транспортно средство лица - пътници, водачи, екипаж, охрана и др. подобни),
- обозначаване с полицейски знаци и знака за радиационна опасност на зона за безопасност и за контрол на достъпа (Приложение 3) до транспортното средство (за граница на зоната да се приемат позиции, където се отчита мощност на дозата, равна на мощността на естествения гама фон),
- поставяне под разделен гранично-полицейски надзор на свързаните с транспорта лица.

2. Началник смяна ГКПП уведомява териториалните звена на ГД “Национална служба Гражданска защита” и РИОКОЗ, които предприемат допълнителни мерки в ГКПП по изследване на ЯМ и/или РМ и за осигуряване на безопасността на служителите и преминаващите през пункта.

⇒ ДЕЙСТВИЕ 2: Уведомяване

1. След изпълнение на ДЕЙСТВИЕ 1, Началник смяна ГКПП уведомява прекия си началник и докладва по установения ред на Оперативния дежурен център на Регионален граничен сектор (ОДЦ-РГС) и Оперативния дежурен център на Главна дирекция “Гранична полиция” (ОДЦ-ГДГП), като доклада включва:

- проявения и потвърден признак за въвеждане на аварийната процедура, съгласно I.1.6,
- лични (установъчни) данни за транспорта и свързаните с него лица,
- разпоредените неотложни мерки по ДЕЙСТВИЕ 1 и до каква степен са изпълнени към момента на уведомяването.

2. ОДЦ - ГДГП уведомява АЯР и други основни структурни звена на МВР по установения ред.

⇒ **ДЕЙСТВИЕ 3: Намеса на компетентните държавни органи**

1. Регионалните органи на ГД "НС Гражданска защита" и РИОКОЗ, след уведомяване от Началник смяна ГКПП, в кратки срокове изпращат експертни екипи в ГКПП за:

- радиологично обследване и оценка на обстановката с оглед предписване и съвместно реализиране на допълнителни мерки за радиационна безопасност;
- преодоляване замърсяване зоната на ГКПП и последиците от въздействие на РМ върху свързаните с транспорта лица, както и длъжностните лица разкрили и осъществили неотложните мерки;
- съгласуване на горните мерките и резултатите от тях с централните администрации на ГДНСГрЗ и НЦРРЗ;
- издаване на констативни документи (протокол от дозиметрични измервания, констативен протокол за извършена проверка на обект ИЙЛ) и предписания за радиационна защита, екземпляр от които се предоставят на органите на Гранична полиция и на АЯР.

2. Събраните документи се изпращат по най-бързия начин на факс номер (02) 8707069 или (02) 9406889 в Аварийния център на АЯР, с цел изясняване на ситуацията и предприемане на мерки по компетентност.

3. АЯР извършва проверка по документи за установяване на произхода, предназначението и радиационните характеристики на товара, оценява степента на радиационна опасност и информира заинтересованите по случая държавни институции. АЯР установява контакти с международни институции и регулиращи органи в страните, от където произхожда и през които е превозен радиоактивния материал, за изясняване на случая.

4. Постановление за експертиза по досъдебно наказателно производство за престъпления с ЯМ и/или РМ – за определяне на качествения и количествения състав на материала и/или за определяне на произхода и предназначението му се възлагат от МВР на лаборатории, разполагащи с такива възможности. За случаите на административни нарушения по ЗБИЯЕ-поръчките за анализ се възлагат от АЯР.

5. При образувано досъдебно производство, ядрените и/или радиоактивните материали се превозват и предават за временно съхранение в ИЯИЯЕ-БАН, съгласно предписанията на АЯР.

6. Радиоактивните материали, които не са предмет на досъдебно производство се превозват и предават на ДПРАО, съгласно предписанията на АЯР.

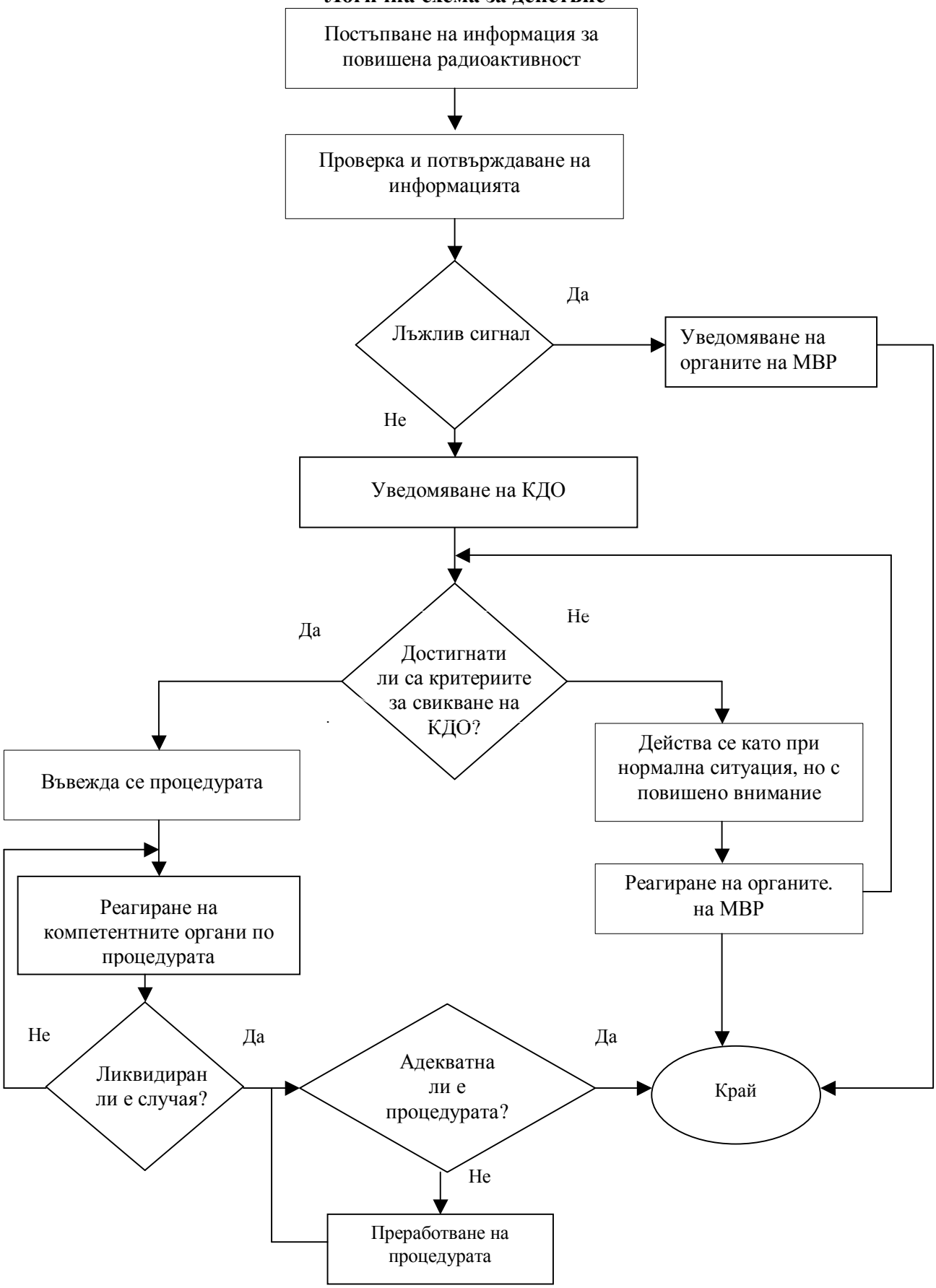
⇒ **ДЕЙСТВИЕ 4: Прекратяване на аварийното реагиране**

1. В ГКПП аварийното реагиране приключва когато ядрения и/или радиоактивният материал е изнесен от зоната му и са изпълнени предписанията на органите по компетентност (Действие 3), за което се изготвя протокол.

2. За край на аварийното реагиране се счита момента на приемане на радиоактивния материал в мястото за временно или постоянно съхранение (Действие 3).

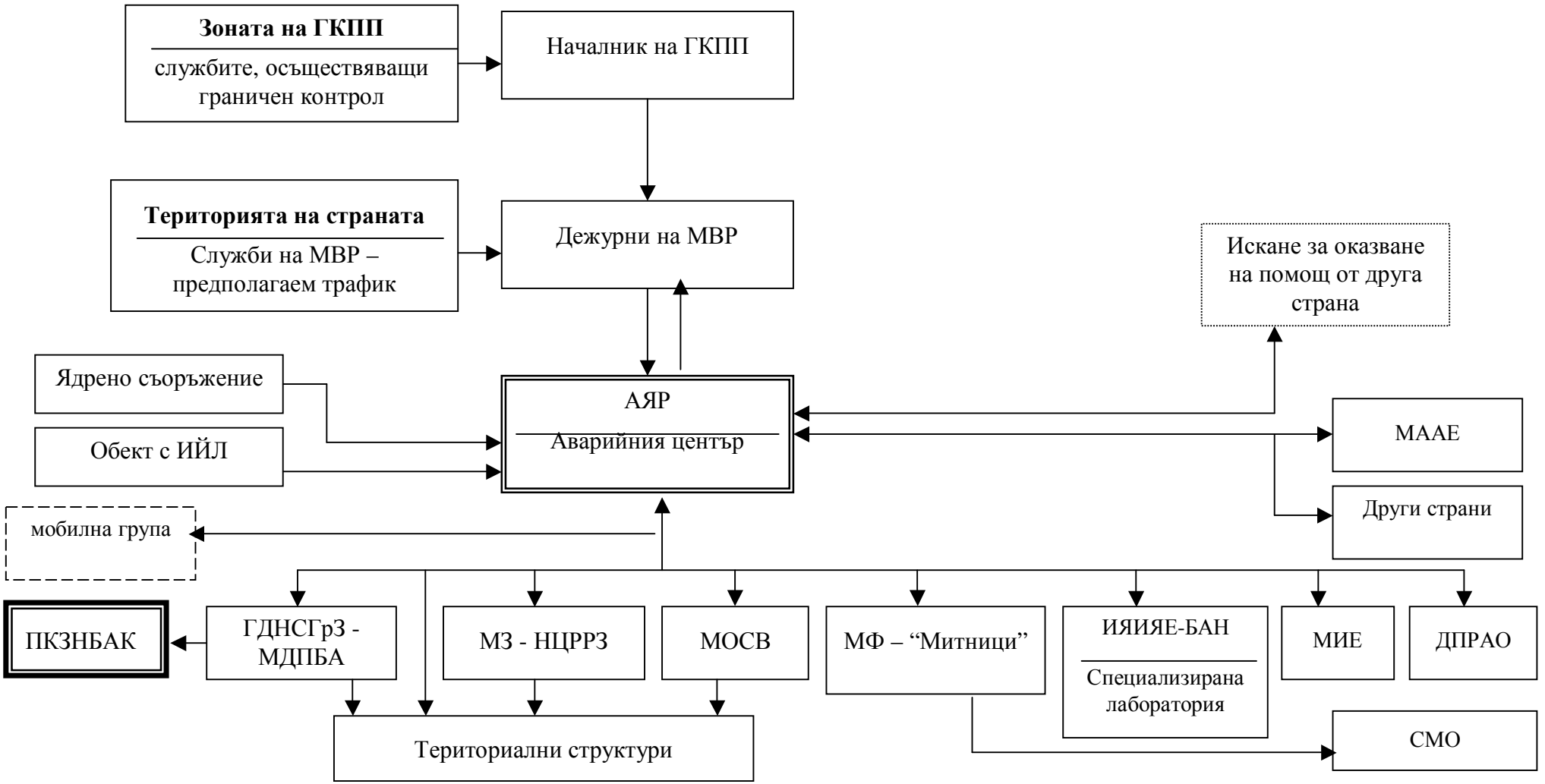
Приложение 1

Логична схема за действие

Приложение 2

Ред за информиране

Приложение 3

Схематично представяне на обособяването на зони за аварийно планиране за рискова категория IV или V и при възникване на авария на произволно предварителни неопределено място

Критерии за обособяване на зоните:

Зоните за аварийно планиране за рискова категория IV и при възникване на авария на произволно или предварително неопределено място са:

1. зона за сигурност - територията около мястото на възникване на аварията, която се обозначава с ленти и надписи или по друг подходящ начин и се намира под непосредствения контрол на лицензианта или титуляря на разрешение до пристигане на органите на МВР;

2. зона с контролиран достъп около зоната за сигурност.

Външната граница на зоната за сигурност се обособява при:

а) мощност на дозата по-малка или равна на 100 μSv/h; в тази зона се изисква радиационен контрол при напускането ѝ;

б) повърхностното замърсяване не надвишава 1000 part./cm^2.min за бета-радионуклиди и нискотоксични алфа-радионуклиди и 100 part./cm^2.min за всички останали групи на радиотоксичност на алфа-радионуклиди;

Външната граница на зоната с контролиран достъп се обособява при мощност на дозата по-малка или равна на 1,0 μSv/h; в тази зона не се допускат хора и животни.